

CÁC QUY TẮC TRANG TRÍ CƠ BẢN (P3)

7. Các yếu tố của nghệ thuật trang trí

7.1. Nền:

Là khoảng trống giữa các họa tiết đóng vai trò tạo nên sự thoáng đãng, uyển chuyển cho trang trí (là khoảng nghỉ của mắt nhìn).

Phần nền có khi là các khoảng trống thoáng, rộng rãi mà các họa tiết chỉ là những điểm phụ, đơn giản, hay có khi là những khoảng trống nhỏ còn sót lại do các họa tiết tạo ra. Do thị giác hoán vị đối tượng nhìn nên đôi khi phần nền cũng có vai trò như một họa tiết trang trí.

Màu của nền thường đóng vai trò màu thống nhất sắc tố chính cho hòa sắc của toàn bài trang trí.

Hình minh họa quan hệ hoán vị giữa hình và nền trong trang trí

7.2. Họa tiết – Đường nét trang trí:

Họa tiết (motip, hoa văn):

Họa tiết trang trí là một trong hai yếu tố cơ bản của mọi loại hình trang trí (cùng với màu sắc), đóng vai trò quan trọng trong việc tạo nên vẻ đẹp về hình mảng, đường nét của trang trí và mang ý nghĩa làm nổi bật nội dung, chủ đề của trang trí.

Trong một bài trang trí có thể có một hay nhiều họa tiết trang trí nhưng bao giờ cũng có họa tiết chủ đạo và một số họa tiết phụ kết hợp.

Có nhiều dạng họa tiết trang trí khác nhau (xem thêm bài giảng về họa tiết – đường nét trong trang trí) nhưng không nên dùng quá nhiều kiểu vẽ họa tiết khác nhau trong cùng một bài trang trí để đảm bảo tính thống nhất cho trang trí.

Đường nét

Đường nét trang trí là những đường nét vẽ (thẳng, cong, to, nhỏ,...) khác nhau không mang tính khép kín. Một đường nét khép kín tạo ra một hình (mảng) để trở thành một họa tiết. Đường nét là thành phần cơ bản để tạo nên họa tiết trang trí. Tuy vậy, về ý nghĩa, đường nét cũng được coi như là một hình thức biểu hiện của họa tiết trang trí.

Đường nét đóng vai trò bổ sung chi tiết cho họa tiết trang trí hoặc làm nổi bật các họa tiết bằng các đường viền xung quanh. Ngoài ra, đường nét còn đóng vai trò tạo nên sự liên kết giữa các họa tiết với nhau.

7.3. Màu sắc

Cùng với họa tiết trang trí, màu sắc là yếu tố thiết yếu trong nghệ thuật trang trí có ý nghĩa cơ bản tạo nên vẻ đẹp và sự hấp dẫn, phong phú của nghệ thuật trang trí, đồng thời đóng vai trò tích cực trong việc tạo hiệu quả thực tiễn của trang trí (do tác động của màu sắc với hệ thần kinh và sự cảm nhận tự nhiên của con người).

Khái niệm:

Màu sắc: Là sự phân biệt giữa màu này với màu khác. (đỏ, xanh, vàng,...)

Sắc độ: Là độ đậm hay nhạt (sáng) của mỗi màu. (đỏ đậm, đỏ cờ, hồng,...)

Hòa sắc: Là sự phối hợp các màu sắc khác nhau tạo nên sự hài hòa, ưa nhìn.

Có các loại hòa sắc chính:

- Hòa sắc tương đồng: Là hòa sắc của những màu tương đồng (cùng màu nhưng khác nhau về độ đậm nhạt) gây cảm giác kín đáo, êm dịu. Hòa sắc tương đồng có thể là hòa sắc nóng, hòa sắc lạnh
- Hòa sắc nóng: Là hòa sắc mà những màu thuộc nhóm nóng chiếm chủ đạo gây cảm giác ấm áp, thúc dục.
- Hòa sắc lạnh: Là hòa sắc mà những màu thuộc nhóm lạnh chiếm chủ đạo gây cảm giác tươi mát, mềm mại.
- Hòa sắc tương phản: Là hòa sắc của những màu tương phản (về nóng lạnh) gây cảm giác vui mắt, hưng phấn, trẻ trung.
- Hòa sắc xám: Là hòa sắc của những màu nghiêng về trung gian (xám) gây cảm giác buồn và kín đáo, trang nhã.

Có 3 hiệu quả về hòa sắc:

- Hiệu quả trầm: Màu sắc và sắc độ nghiêng về màu tối, trầm
- Hiệu quả rực: Màu sắc và sắc độ nghiêng về màu tươi sáng, rực rỡ
- Hiệu quả nhã: Màu sắc và sắc độ nghiêng về màu xám, trung gian.

Lưu ý:

-Trong một bài trang trí cần lưu ý đến các sắc chính (chủ sắc, sắc phụ) không nên phối hợp hai sắc trái ngược như nóng - lạnh chiếm cùng diện tích như nhau, sẽ triệt tiêu lẫn nhau do tính chất tương tranh của hai màu. Tránh dùng các màu nguyên sắc làm chói mắt, khó xem.

-Không có công thức duy nhất cho việc phối hợp màu sắc, tùy theo sở thích và cảm nhận tự nhiên của người vẽ để pha trộn và phối hợp các màu sắc khác nhau tạo nên hòa sắc riêng cho mỗi bài vẽ.

-Hình thể trong trang trí phải rõ ràng, dứt khoát. Do đó, màu sắc lúc nào cũng nằm gọn trong một mảng, hình nào đó. Các mảng màu thường ở dạng bẹt, không có bóng sáng tối. Tuy nhiên đôi khi họa sĩ cũng thích dùng kỹ thuật vờn sắc độ từ đậm đến nhạt để làm họa tiết có chiều sâu không gian nhưng điều đó cũng không làm mất đi tính dứt khoát của mảng trang trí.

-Dù dùng loại hoà sắc nào, (tương đồng, tương phản, nóng, lạnh) cũng phải tạo được sự hài hòa thuận mắt, ưa nhìn, phù hợp với chủ đề và mục đích trang trí.

-Khi sử dụng màu cần lưu ý:

+ Tùy theo từng mục đích trang trí để lựa chọn màu sắc cho trang trí cho phù hợp.

+ Kết hợp hợp lý tỷ lệ giữa các màu nóng và các màu lạnh. Không nên chỉ dùng toàn một màu nóng hoặc lạnh.

+ Sử dụng màu trung gian hoặc trung tính cho dễ kết hợp hai màu khác nhau.

+ Tránh pha các màu bổ túc với nhau trừ khi muốn có màu xám.

+ Bố trí các màu cần có sự cân đối, hài hòa và nhịp điệu.

+ Chú ý cả về sắc và độ của các màu để đảm bảo tính nhịp điệu, cân đối, thăng bằng của toàn bài trang trí.

+ Đảm bảo tính nhất quán của các hình thức hòa sắc trang nhã, rạch rõ hay

êm dịu của các màu.

8. Phương pháp làm một bài trang trí:

8.1. Xây dựng bố cục trang trí:

Phân chia hình mảng trang trí

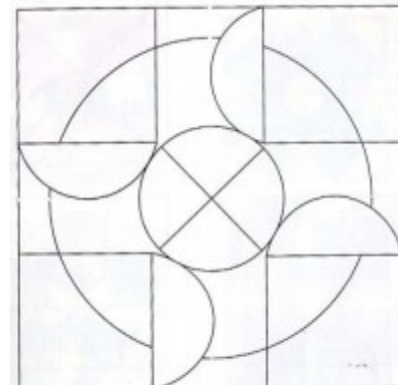
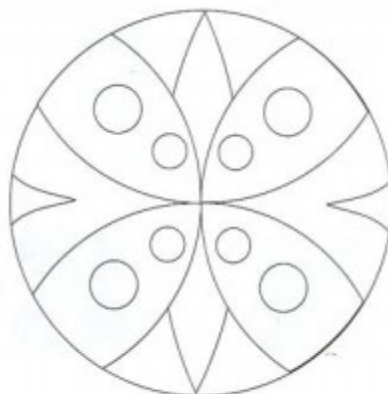
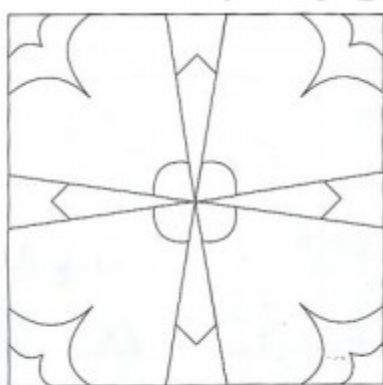
Chia diện tích hay hình thể cần trang trí thành những hình thể to, nhỏ khác nhau bằng những đường thẳng và cong kết hợp để tạo nên một bố cục hợp lý có tính nhịp điệu cân đối và thăng bằng.

Chú ý:

-Bố trí các hình mảng phải tránh sự đều đặn, đơn điệu hay rời rạc và thiếu sự liên kết có tính nhịp điệu.

-Phân bố hợp lý giữa họa tiết và nền để trống để tạo được phần trọng tâm của trang trí làm nổi bật ý đồ của trang trí.

-Vận dụng 2 nguyên tắc tương phản và cân đối trong trang trí một cách linh hoạt, sáng tạo để tìm ra những cách sắp xếp bố cục trang trí mới lạ, đẹp mắt.

Hình: Phân chia hình mảng trang trí (tìm bố cục)

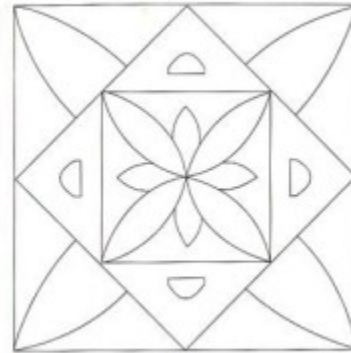
Vẽ hình và cách điệu (họa tiết):

Trên cơ sở những hình mảng đã phân chia, tìm những hình vẽ họa tiết cụ thể theo chủ đề đã xác định (hoa lá, động vật,...) bằng những đường nét tinh tế, mềm mại, dứt khoát và có tính chọn lọc.

Chú ý:

-Họa tiết trang trí phải thống nhất về cách vẽ.

-Kết hợp hợp lý giữa hình mảng với các chi tiết hay đường nét một cách uyển chuyển, cốt sao cho nổi bật được vẻ đẹp của họa tiết trang trí. Tránh làm cho họa tiết trang trí trở nên rối rắm, rườm rà và vụn vặt vì các hình mảng lắt nhắt, rời rạc.

Hình: Tìm họa tiết trang trí

Phân bố các sắc độ đậm nhạt (phác thảo đen trắng)

Bố trí các sắc độ Sáng – Trung gian – Đậm lên các hình mảng, họa tiết trang trí một cách hợp lý sao cho tạo được sự hài hòa, thăng bằng, cân đối về độ đậm nhạt và nổi bật trọng tâm của trang trí.

Chú ý:

-Thường trong một bài trang trí, độ trung gian luôn chiếm phần lớn diện tích trang trí (với nhiều cường độ khác nhau), độ đậm và độ sáng đóng vai trò cân bằng

và làm nổi bật trọng tâm.

-Cường độ các sắc độ đậm nhạt mạnh hay yếu tùy thuộc vào ý đồ trang trí theo hướng tương quan trầm, tương quan sáng hay tương quan nhã:

-Tương quan trầm: Độ trung gian và độ đậm chiếm phần lớn, độ sáng có cường độ yếu và đóng vai trò làm nổi bật trọng tâm.

-Tương quan sáng: Độ trung gian chiếm phần lớn, độ đậm và độ sáng tương phản mạnh để làm nổi bật trọng tâm.

-Tương quan xám: Độ trung gian chiếm phần lớn, độ đậm và độ sáng có cường độ vừa phải và đóng vai trò làm nổi bật trọng tâm.

-Khi tìm đậm nhạt, nên phân bố các sắc độ trung gian trước, tiếp đến là độ đậm và sau cùng là độ sáng (bằng cách chừa nền giấy lại để tô sáng sau).

Hình: Phác thảo tìm sắc độ đậm nhạt (đen trắng)

Phác thảo tìm màu:

Lựa chọn màu sắc phù hợp với chủ đề và ý đồ của trang trí và “tông” màu chủ

đạo cho trang trí.

Chú ý:

-Màu chủ đạo phải là màu chiếm đa số trong trang trí. Các màu phối hợp sẽ là những màu có quan hệ tương hỗ (tương phản hoặc bổ túc, tương đồng) với màu chủ đạo.

-Bố trí các màu nóng – lạnh hợp lý, tránh sự cân bằng.

-Sử dụng “gam” màu phù hợp với ý đồ và chủ đề của trang trí.

Hình: Phác thảo tìm màu

-Màu của các họa tiết thường không giống màu của nền.

8.2. Thể hiện bài:

Can (hoặc phóng) hình:

Sau khi có phác thảo bố cục trang trí, dùng giấy can để can (hoặc phóng từ các phác thảo nhỏ) các hình vẽ lên một tờ giấy sạch theo tỷ lệ phù hợp với yếu cầu và mục đích trang trí để chuẩn bị thể hiện bài.

Có thể dùng giấy than (giấy carbon) lót giữa để can hoặc bôi một lớp bột màu lên mặt sau của giấy can để can hình lên bài vẽ. Không nhất thiết phải can đầy đủ các chi tiết, đường nét (viền) để thuận tiện lúc tô màu.

Tô màu:

Pha màu cho nhuyễn bằng bay nghiền màu hoặc bằng cọ vẽ với keo, hồ và nước. (tránh dùng quá nhiều keo hoặc ít keo).

Kết hợp linh hoạt các loại bút lông và cọ để tô màu vào các mảng to nhỏ khác nhau sao cho phẳng, đều và gọn nét.

Nên tô phần nền trước, phần họa tiết sau. Mảng to tô trước, mảng nhỏ, chi tiết tô sau. Tô mảng trước, vẽ nét viền sau. Các màu trung gian tô trước, các màu sáng và đậm tô sau.

Phần “bo” (khung viền trắng) xung quanh bài vẽ có thể dùng giấy lót che để giữ sách sẽ.

Lưu ý:

-Khi pha màu, cần bám theo bản phác thảo sắc độ để lựa chọn màu sắc cho phù hợp.

-Tô màu chủ đạo trước, các màu phối hợp tô sau.

-Các màu có sắc độ trung gian tô trước, các màu đậm và sáng tô sau.

-Hạn chế dùng các màu nguyên sắc. Cố gắng tìm các màu quý, đẹp bằng cách pha trộn nhiều màu với nhau nhưng không nên nhiều hơn 3 màu.